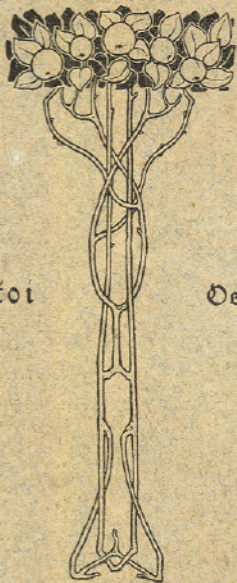

Kaukasian Wanki

Kirjoitti

Leo Tolstoi

Suomensi

Oskar Helenius

Tampereella, Isak Julinin kustannusliike ja kirjakauppa

Hinta 25 penniä

E. Hultin?

Kaukalian wanki.

Kirjoitti Teo Tollst.

Suomenji

Oskar Helenius.

Toinen painos.

Tampereen
kaupunginkirjasto

3662 A.H.U

Arvo H. Nurmen
Tampere - Kirjasto

Tampereella,

20: - Hak Julin'in kustannuksella ja kirjakauppa.

Tampereella 1908,
Haf Sulinin kirjapaino

Kaukasian wanki.

(Toji tapaus).

I.

Kaukasiassa palweli upseerina muuan herrasmies. Hänen nimensä oli Silin.

Hänelle tuli kerran kirje kotoa. Uusi wanhus kirjoittaa hänelle: „Olen jo käynyt wanhaksi ja haluan nähdä rakkaan poikani ennenkuin kuolen. Matkusta sanomaan minulle hyvästiit ja mene sitte jälleen Jumalan nimesä wirtaksi toimitin. Olenpa walmunut sinulle morsiamenkin. Hän on järkewä ja kiltti tyttö; ompa omaisuuttakin hänellä. Jos hän sinua miellyttää, niin voitpa — naidakin ja jäädä tykkänään tänne“.

Silin aprikoi: „Ompa tosiaankin eukko tullut huonoksi; woipa sattua, etten enää häntä näe. Parasta on lähteä, ja jos morsian on kiltti, niin woinpa — naidakin“.

Hän meni päällikön luo, sai lomaa, jätti towerinsa hywästi, hantti sotamiehilleen neljä ämpärillistä wiinaa jäähyväisiksi ja walmistautui matkalle.

Kaukasiassa oli silloin jota. Teillä ei pääsnyt päiwällä eikä yöllä kulkemaan. Tuskin on wenäläinen lähtenyt ajaen tai käyden linnoituksesta, kun tatarit hänet jo tappawat tai wiewät wuoristoon. Oli sentähden tapana, että kahdesti wiihossa kulki sotamiehiä linasta linnaan saattamassa. Sotamiehet kulkemat edessä ja takana, mutta kansa keskellä.

Uusia tapahui keskellä. Kuormastot olivat ruskottaisja ko-

koontuneet linnan taakse, saattajasotamiehet lähteneet ulos ja liikkuiwat tiellä. Silin ratsasti, ja hänen wankkurinsa tamineeneen pyörivät kuormaston mukana.

Oli ajettavana 25 wirstaa. Kuormasto kulki hitaasti: milloin sotamiehet pysähtyiwät, milloin kuormastossa irtaantuu pyörä tai hevonen seisahtuu, ja kaikki seisowat — odottawat.

Oli jo yli puolipäiwän, mutta kuormasto oli vasta puolimatkalla. On pölyä, on helle, aurinko kun paahtaa täydellä terällään, eitä ole mihin piiloutua. Pelttä aro waan, jossa ei ole puuta eitä pensasta.

Silin ratsasti edellä, pysähtyi odottamaan, kunnes kuormasto saapuisi. Hän kuulee takanaan torvea toivotettawan. Silin mielti: „Ratsastaisinko eteenpäin yksinäni sotamiehittä? Hevonen allani on hyvä. Jos joudunkin tatarien kanssa tekemisiin, niin — kiidätän pois. Wai enkö ratsasta? . . .”

Hän pysähtyi, on kahdella päällä. Ja hänen luoksensa tulee hevosen selänsä ajaen toinen upseeri, Kostilin, pysäy mukanaan ja sanoo:

— Menkäämme, Silin, kahden. Ei ole woinia, on nälkä ja kuumakin. Paitani on likomärkänä.

Kostilin on raskas, wankka mies, punanen kuin rapu, ja hänen on kowin hiki. Silin mieltii ja sanoo:

— Onko pysäysi ladattu?

— On.

— No, menkäämme siis. Waan sillä ehdolla, ettemme mene eri haaralle.

Ja he ratsastiwat edelläpäin pitkin tietä. Kulkewat aron fautta, keskustellen ja katjellen molemmille siwuille. He näkewät kauwas ympärilleen.

Waan aro loppui, tie kulki kahden wuoren väliseen solaan. Silin sanoo:

— Meidän täytyy ratsastaa wuorelle tähystelemään, muuten moi käydä niin, että he huomaamattamme hyökkääwät wuoren takaa.

Mutta Kostilin sanoo:

— Mitä tähystelemään? Menkäämme eteenpäin. — Silin ei totellut häntä.

— Ei, — sanoo hän, — odota täällä alhaalla, mutta minä menen katsomaan.

Ja hän kannusti hevostaan vasemmalle puolelle. Silin'in ratju oli metsästyshevonen, joka lennätti häntä kuin siivillä jyrkänteelle. Tuskin hän on lähtenyt laukkaamaan, kun huomaa kivenheiton päässä edessään tatarreja seijoman ratjuineen. Heitä on noin kolmekymmentä. Huomattuaan heidät, alkoi hän kääntyä takaisin, mutta tatarit huomasivatkin hänet, ajaa karahuttivat hänen luokseen, siepaten pysyvät kotelostaan. Silin ajaa karahutti jyrkänteen alle, huutaen Kostilille:

— Ota pysyji esille! — ja puhelee hevoselleen: „Tammajeni, wie minut, älä tartu kiinni jalastasi! Jos kompastut, olen — hukassa. Kun pääsen pysyhyyn kätkki, enpäs antaudukaan“.

Mutta Kostilin sen sijaan, että olisi odottanut, lähti, tatarit huomattuaan, ajamaan että henki menossa linnaan päin, löylyttäen ruoskalla milloin toista, milloin toista kylkeä. Pölyn seasta waan näkyi, kuinka hevonen huiski häntäänsä.

Silin huomaa asiain olevan — huonosti. Kostilin wei pysyhy, pelkällä miekalla ei mitään tehdä. Hän kannusti hevostaan, takasin jotamiehiä kohti aikoi lähteä. Hän näkee eteensä kiertävän kuusi miestä. Hivosensa on hyvä; mutta heidän on vielä parempia, ja nyt nelistävät poikittain eteen. Hän alkoi kääntää ympäri, aikoen palata takaisin, mutta hevonen ei pysähdykään, waan lentää juoraapäätä heitä kohti. Hän näkee, kuinka punapartainen tatar lähestyy häntä harmaan ratjun selässä, wiheltäen irwistäen, pysy ojuettuna.

— Kyllä, — arvelee Silin, — teidät, pirut, tunnen; jos elävänä ottawat, panewat kuoppaan istumaan ja piekewät ruoskalla. Elävänä en antaudu . . .

Silin ei ollut edes juuri wartaloltaan, mutta rohkea hän

oli. Hän tempasi miekkansa, kannusti hevostaan juoraan punapartaista tataria kohti, arvellen: „Joko hevosellani poljen tai miekallani lyön“.

Silin ei ennättänytään hevosen jelsäjä perille, sillä häntä ammuttiin takaapäin ja osasivat hevoseen. Hevonen kaatui että mätkähti maahan — kyljelleen Silin'in jalan päälle.

Hän aikoi nousta, mutta hänen päällään istuu jo kaffi haifewaa tataria, punoen hänen käsiään selän taakse. Hän kiskoitsensä irti, heitti tatarit pois päältään, mutta ratsujensa selästä hyppäsi alas vielä kolme hänen kimppuunsa, alkaen lyödä pösympäriä häntä päähän. Hänen silmänsä musteniivat, ja hän alkoi horjua. Tatarit sieppasivat häneen kiinni, ottivat satuloista warawyöt, alkoivat punoa hänen käsiään selän taakse, sitoen tatarilaisella solmulla ja raahasivat satulaan. He löiwät lakin hänen päästään, kiskoivat saappaat jaloista, onkivat kaikki, ottivat rahat, kellon, mylläsivät kaikki waatteet. Silin katsoi taakseen hevostaan. Se raukka makasi siinä mihin oli kaatunutkin, ainoastaan jätiköiden jaloillaan, maahan ulottumatta; päässä on sillä läpi, ja lävestä purskuu mustaa werta, kostuttaen maata arsinan leweydeltä.

Yksi tatareista meni hevosen luo, alkaen kiskoia satulaa irti. Se jätiköi yhä. Tatari otti wäkipuikon ja katkasi sen kirkut. Kurkku alkoi korista, lihaksen nytkähtelivät, ja — henki oli hangella.

Tatarit ottivat satulan ja wäljaat. Bunapartainen tatari istunutui hevonsensa selkään, ja toiset istuttivat Silin'in hänen taakseen satulaan. Zottei hän putoisi, kiinnittivät he hänen wyöitäifiltä hihnalla tatariin ja weiwät wuoristoon.

Silin istui tatarin takana heiluen ja tyrkkien naamallaan haifewan tatarin selkää. Hän näkee edesjään ainoastaan tatarin rotewan selän ja jantewan kaulan. Ja ajeltu niiska finertää lakin alta. Silin'in pää on haawoitettu, weri on hyytynyt silmäluomille. Hän ei woi korjata itseään hevosen jelsäjä eikä

pyyhkiä werta. Kätenjä owat niin lujaan sidotut, että olkailuita särkee.

He ratfastiwat kuuwan wuorelta wuorelle, kahlasiwat joen yli, nousiwat tielle ja ratfastiwat notkoa myöten.

Silin halusi ottaa waarin tiestä, mihin häntä wietäisiin, mutta — silmänsä oliwat weren tahraamina eikä woinut kääntyä.

Alkoi hämärtää. He meniwät vielä joen yli, alkoiwat nousta kivistä wuorta ylöspäin, haifi jawunkäry, koirat haukkuiwat, ja he saapuivat kylään. Tatarit ryömivät alas he wosten selästä, tatarien lapset kokoontuivat, ympäröiwät Silin'in, herjasiwat, ilakoiwat ja alkoiwat heitellä häntä kivistä.

Tatari ajoi pois lapset, otti Silin'in alas he wosen selästä ja huusi renkiä. Palwelija, jolla oli ulkonewat postipäät, tuli ulos paitahioillaan. Paita oli repaleinen, rinta kokonaan paljas. Tatari antoi hänelle joitakin määräkkyä. Renki toi jalkapultin: kassi tammipölkkyä oli kiinnitetty toisiinsa rautarenkailla, ja toisessa renkaassa oli säppi ja luffo.

Silin'in kädet päästettiin irti, jalkapultti pistettiin jalkoihin ja wiettiin wajaan, tuupattiin sinne ja lukittiin owi. Silin kaatui lannan päälle. Hän oli pitkää pituuttaan maassa ja hapuili pimeässä, missä olisi pehmeämpää, ja pani maata.

II.

Melkein koko yönä hän ei nukkunut. Nöt oliwat lyhyet. Hän näkee päivän pilkistävän raosta. Silin nousi, kaiwoi rakoa wahan juuremaksi ja alkoi katsella.

Hän näkee raosta tien, joka wie nuoren juurelle, oikealla tatarilaismökkiin ja sen wieressä kassi puuta. Musta koira maaka kynnnyksellä, ja kuttu käwelee wohlineen häntäänsä huijsten. Hän näkee nuoren alta tulewan nuoren tatarilaisnaisen wäriäinen, wyöttämätön paita yllä, housut ja saappaat jalassa, pää wiihan peittämänä ja pään päällä lätkkihikki wettä täynnä.

Naisen mentyä mökkiin vesihinckineen, tuli eilinen punapartainen tatarilinen ulos silkki-ihokas yllä, hopeahelainen wäkipuukko wyöllä, kengät paljaassa jalassa ja päässä korkea, musta lammasnahkainen laffi, joka oli takaa rikki. Hän lähti ulos kiskotellen ja silitellen punaista partaansa. Hän pysähtyi, käski rengin jotakin tekemään ja lähti itse johonkin.

Sitte ajoi kassi lasta hevosten selässä juottoammeelle. Hevosten sieramet ovat waahdossa. Pihalle juoksi vielä poikailikoita kerityin päin ja paitasillaan, kerääntyivät joukko, menivät wajan luo, ottivat ohsan ja tuikkivat rakoön, Silin'in pelotellesja lähtiwät poikawikarit kypälämäkeen, niin että paljaat kintut wilkkuivat.

Silin'in on jano, kurkkua kuivasi; arwelee: „kunpa tulsiwat edes tiedustelemaan“. Punapartainen tatarilinen tuli kerallaan toinen, pienempiwartalainen, mustapartainen. Silmänsä olivat mustat, kiiluwat, poskensa punaset, partansa lyhyt, keritty; kaswonsa ovat iloiset, hui naurusja. Mustapartainen on puettu edellistä paremmin: sininen, hopeareunusteinen silkki-ihokas yllä. Wäkipuukonsa wyöllä on suuri, hopeahelainen; kengänsä samoin hopeareunusteiset, ja ohuitten kengäin päällä ovat toiset paksimmat kengät. Laffinsa on korkea, walkeisesta lampaannahasta.

Punapartainen tatarilinen meni sijälle, puheli jotakin, ikäänkuin solwasemalla, ja alkoi, nojattuaan owen kamaraan, liikutella wäkipuukkoaan, katsellen salamyhkää karsaasti kuin susi Silin'ia. Mutta mustapartainen tuli wikkelenä kuin wietereillä suoraa-päätä Silin'in luo, istuutui kyykyksilleen, hampaitaan narskut-taen, taputti häntä olalle ja alkoi jotakin taajaan omalla kie-llellään löpöttää, silmää iskien, kieltänsä lipahuttaen ja yhä hokien: „Hywä, wenäläinen! Hywä, wenäläinen!“

Silin ei ymmärtännyt mitään ja sanoo: „Antakaa juotawaa, antakaa wettä!“

Mustapartainen nauraa. „Hywä wenäläinen“, löpöttää hän yhä omalla kielellään.

Silin näytti hänelle huulillaan ja käsillään, että antaisivat hänelle juotavaa.

Mustapartainen ymmärsi, alkoi nauraa, vilkasi ovesta ja huusi: „Dina!“

Heikko, laiha, noin kolmentoista vuotias ja muodoltaan tuon mustapartaisen näköinen tyttö tuli juosten. Näkyi olevan tytär. Silmänsä ovat jomoin mustat, kiltuvat, muotonsa kaunis. Hänen yllään on pitkä sininen paita, leweine hihhoineen ja ilman wyötä. Liewe, rintamus ja hiansuut ovat reunnustetut punasella. Jalosja on housut ja kengät, mutta kenkään päällä toiset, korkeakorkoiset; kaulassa witjat, täynnä wenäläisiä puostruplia. Päänsä on paljaana, palmikko musta ja palmikosja nauha, mutta nauhaan on sidottu lätkipellin kap-paleita ja hopearupla.

Isä antoi hänelle jonkin käskyn. Tyttö lähti juoksemaan ja palasi jälleen lätkihinkkiä kantaen. Hän antoi wettä, istuutui kyyhkyksilleen ja kumartui niin, että hartiat tulivat polvien alapuolelle. Hän istuu ja katselee filmät selällään Silin'in kuin willipetoon hänen juodessaan.

Silin antoi hänelle hinkin takaisin. Hän hyppäsi pois kuin willitiska. Isäkin alkoi nauraa. Hän lähetti tytön vielä johonkin. Tyttö otti hinkin, lähti juoksemaan, toi happamatonta leipää pyöreällä lautasella, istuutui taas, kumartui katselemaan filmiään räpähyttämättä.

Tatarit menivät pois ja lukitsivat taas oven.

Wähän ajan perästä tulee Silin'in lito palvelija sanoen:

— Hei, isäntä, hei!

Ei hänkään oja wenäjää. Waan Silin ymmärsi hänen käskewän häntä johonkin.

Silin lähti jalkapulttineen, ontuu, ei tahdo päästä astumaan, kun niin wääntää jalkaa siwulle. Silin lähti ulos palvelijan perästä. Hän näkee tatarilaiskylän, jossa on kymmenkunta taloa, ja heikäläisten kirkon tornineen. Erään talon luona seisoo kolme hewosta satuloittuina. Pojat pitävät suitista

kiinni. Talosta hyppää ulos mustapartainen tatar, alkoi viitata kädellään Silin'ä luokseen. Hän nauraa, puhuu yhä jotakin omalla kielellään ja meni ovesta. Silin tuli huoneeseen. Kamari on hyvässä kunnossa ja seinät ovat siileiksi rapatut. Etuseinällä on kirjavia untuwapatjoja, ja sivuseinillä riippuu kalliita mattoja; mattojen päällä on pysyvät, pistoolit, lafit — kaikki hohtawat hopealta. Ohdella seinällä on pieni uuni, joka on lattian tasalla. Lattia on turpeista, puhdas kuni puimattanner, ja etunurkka on kokonaan huovalla peitetty; huovan päällä on mattoja, mutta mattojen päällä on untuwatyyhyjä. Ja matoilla istuu tatareja pelkät kengät jalassa: musta- ja punapartainen sekä kolme wierasta. Heidän jalkaansa tulevat untuwatyyhyt, ja heidän edessä on pyöreällä lautajalla hirsilättijä, voi tirisee kupissa ja tatarilainen olut, sahti, kuohuu ruukussa. He syövät käsin, ja kätensä ovat woisja kuin taihinassa.

Mustapartainen hypähti ylös, käski panna Silin'in istumaan sivulle päin, ei matolle, vaan pelkälle lattialle, ryömi jälleen matolle, kestitsee wieraitaan lätyillä ja sahilla. Renki pani Silin'in määrätylle paikalle istumaan, mutta itse hän riisui päällyskengät jalastaan, asetti ne omen luo wieretysten, siihen, missä toijekin kengät olivat, istuutui huovalle lähelle isäntäänsä, katsellakseen, kun he syövät, ja pyyhkiäkseen syljen.

Tatarien syötyä lätyjä, tuli tatarilaisnainen samallinen paita yllä kuin työlläkin ja housut jalassa; päänsä oli peitetty liinasella. Hän vei woin, lätyt pois, toi korean pesuammeen ja kannun, jossa oli kapea nokka. Tatarit alkoivat pestä kätensä, sitte panivat kätensä ristiin, laskeutuivat poluilleen, puhalsivat josta haaralle ja lukiwat rukouksia. He keskustelivat omalla kielellään. Sitte yksi wieraista kääntyi Silin'in puoleen ja alkoi puhua Wenäjäksi:

— Sinut, — hän sanoo, — otti kiinni Kasi-Muhamed,
— osottaen punapartaista tataria, — ja antoi Abdul-Mura-

tille, — osottaen mustapartaista. — Abdul-Murat on nyt sinun isäntäsi.

Silin on waiii.

Abdul-Murat alkoi puhua, osottaen yhä Siliniä nauraen ja hokien:

— Sotamies, wenäläinen, hyvä, wenäläinen!

Tulffi sanoo:

— Hän käskee sinua kirjoittamaan kotiisi kirjeen, että lähettäisivät lunnaat sinun edestäsi. Kun he lähettävät rahaa, päästää hän sinut vapaaksi.

Silin mietti ja sanoo:

— Paljoko hän sitte tahtoo lunnaitfi?

Tatarit keskustelivat; tulffi sanoo:

— Kolme tuhatta.

— Ei, sanoo Silin, — minä en woi maksaa niin paljo.

Abdul hypähti pystyyn, alkoi wiittoa käsilään, puhuen jotta Silin'ille siihen tapaan, että hän oli saanut hänet kiinni.

Tulffi käänsi, janoen:

— Kuinka paljo sitte annat?

Silin mietti ja sanoo:

— 500 ruplaa.

Silloin alkoivat tatarit puhua taajaan, kaitfi yht'haawaa.

Abdul alkoi huutaa punapartaiselle ja löpötti niin, että kuola suusta juoksi.

Mutta punapartainen wain tirkistää ja lipahuttelee kieltään.

He waikenivat, ja tulffi sanoo:

— Isäntäsi wäkäksyy 500 ruplaa. Hän itse on maksanut sinusta 200 ruplaa. Kasi-Muhamed oli hänelle welkaa. Hän otti sinut welastä. Kolmea tuhatta ruplaa wähemmällä ei woi sinua päästää. Ellet kirjoita, — niin pannaan kuoppaan istumaan ja rangaistaan ruoskalla.

Silin arwelee: „Mitä enemmän heitä pelkään, sitä pahempi“. Hän hypähti pystyyn, janoen:

— Sano hänelle, että jos hän haluaa minua pelottaa, niin

en anna kopeekkaakaan, enkä rupea kirjoittamaan. En ole pelännyt, enkä vastakaan pelkää teitä.

Tulkki käänsi heidän kielelleen Silin'in vastauksen, kaikki rupešivat taas yhtäikaa puhumaan.

Kauvan löpöttivät; mustapartainen hypähti pystyyn ja tuli Silin'in luo.

— Venäläinen, — sanoo hän, — reipas, reipas venäläinen:

Suu naurusta janoi hän jotakin tulkkille, ja tulkki sanoo:

— Anna sitte tuhat ruplaa.

Silin pysyi päätöksessään.

— 500 ruplaa enempiä en anna. Jos tapatte, niin — ette saa mitään.

Tatarit keskustelivat, lähettivät rengin johonkin, mutta itse he vilkuivat milloin Silin'iin, milloin oween. Renki tuli, ja hänen perässään tulee mahwaffo mies, joka on paljain jaloin ja putipuhaatfi ryöstetty, hänenkin jaloissaan on pultti.

Silin voimotteli, huomattuaan Kostilin'in. Hänenkin olivat ottaneet kiinni. Se pantiin rinnan istumaan; he alkoivat kertoa toisilleen, waan tatarit ovat waitti, katselewat. Silin kertoi kuinka hänen asiansa laita oli. Kostilin kertoi, että hevosensa pysähtyi eikä pysähtynsä lauennut, ja että tuo jama Abdul saavutti hänet ja otti kiinni.

Abdul hypähti pystyyn, ojottaen Kostilinia ja puhuen jotakin. Tulkki käänsi selittäen, että he molemmat ovat nyt saman isännän alaisia, ja joka ensin rahat antaa, se ensin päästetään.

Silin'ille hän sanoo:

— Sinä waan juutut, mutta towerifi on nöyrä! Hän kirjoitti kirjeen kotiansa, wiisituhatta ruplaa lähettävät. Häntä tullaankin hywin ruokkimaan eikä loukata.

Silin sanoo:

— Se olkoon towerini asia! Hän lienee rikas, mutta minä en ole rikas. Niinkuin olen sanonut, niin sen olla pitää.

Jos tahdotte, niin — tappakaa, mutta hyötnä siitä ei teille ole. Mutta 500 ruplaa enempää en kirjoita.

He olivat waiti. Mutta yht'äkkiä hypähti Abdul pystyyn, toi lippaan, otti sieltä kynän, paperilapun ja mustetta, pisti Silin'in käteen, taputti olalle, sanoen näyttämällä: „Kirjoita“. Hän suostui 500 ruplaan.

— Odotappas, — sanoo Silin tulkille, — sanoppas hänelle, että hän ruokkisi meitä hywin, waatettaisi, antaisi jalkineita, niinkuin pitääkin, että antaisi meidät olla yhdessä, sillä se olisi meille hauskeempaa, ja että hän ottaisi jalkapultit pois. Hän katsoo isäntäänsä ja nauraa. Isäntäkin nauraa. Kuultuaan asian sanoo hän:

— Parhaat waatteet annan: Kirkkopuvun ja saappaat, joilla voi mennä waikka naimaan. Ruokin kuin ruhtinoita. Waan jos tahtowat yhdessä asua, asukoot wajasja. Mutta jalkapulttia ei saa ottaa pois — karkaawat. Ainoastaan yöffi otan. Hän hypähti pystyyn. Taputtaen Silin'ia olalle, sanoo hän: „Sinun on hyvä olla, ja minun on hyvä olla!“

Silin kirjoitti kirjeen. Silin ja Kostilin wiettiin wajaan, heille tuotiin olkia, wettä hinkisjä, leipää, kaffi wanhaa kirkkopukua, ja ryöstettyjen sotamiesten saappaat. Näytti siltä, että ne olivat kiskottu tapetuilta sotamiehiltä. Yöffi otettiin heiltä pois jalkapultit, ja he teljettiin wajaan.

III.

Siten Silin eleli towerineen kokonaisen kuukauden. Isäntänsä sanoo naurusjauin: „Sinun, Zwana, on hyvä olla. — Minun, Abdullin, on hyvä olla“. Waan hän ruokki huonosti, myönsi annettawaksi ainoastaan happamatointa hirsijauho-leipää ja leiwottuja kaffuja, muuten kokonaan leipomatonta taikinaa.

Kostilin kirjoitti vielä kerran kotiansa, odotti yhä rahälähetystä ja oli ikäwisjään. Päiwäkaudet istuu hän wajasja

ja laskee päivät, milloin kirje saapuisi, tai nukkuu. Baan Silin arvelee: „Mistä äiti niin paljon rahaa ottaa, kuin va-
pautumisekseni tarvitaan. Vieneekö hänellä enää niitä rahoja,
kuin minä lähetin hänelle. Jos hänen täytyy lähettää 500
ruplaa, joutuu hän puille paljaille. Jumala armahtakoon,
itsekin olen työpötyhjä!“

Silin kulkee pitkin kylää, vihellellen, tai istuu, tehden käsi-
töihseen sawesta leluja tai warwuiista wasuja, sillä hän näet oli
mestari kaikellaisissa käsintöissä.

Kerran hän teki nukan, jolla oli nenä, kädet, jalat ja tatari-
lainen paita yllä ja pani sen katolle.

Tatarit tulivat wettä noutamaan. Jännän tytär, Dina,
huomasi nukan, kutsui tatarilaisnaiset katsomaan. Ne laskiwat
hinkkiinsä maahan, katselewat, naurawat. Silin otti nukan alas
ja tarjosi heille. Ne naurawat, mutta eivät oskalla ottaa. Hän
jätti nukan, meni wajaan ja katselee, miten nukelle käy.

Dina juoksi nukan luo, wilkasi taakseen sieppasi nukan ja
lähti juoksemaan.

Namulla näkee hän Dinan tulewan ulos kynnykselle nuk-
keineen. Mutta nukan on hän jo koristellut punaisilla lumpuilla
ja tuudittaa sitä kuin lasta, laulaen omalla kielellään tuuti-
laulua. Sukko tuli, alkoi torua häntä, sieppasi nukan, järki sen
ja lähetti Dinan johonkin työhön.

Silin teki toisen nukan, edellistä paremman ja antoi Di-
nalle. Dina toi kerran pienen hinikin, laski sen maahan, istuu-
tui ja katselee häneen, nauraen ja näyttäen hinikkiin.

„Mistä hän iloinnee?“ ajattelee Silin. Hän otti hinikin,
alkoi juoda. Hän luuli olewan siinä wettä, mutta maitoa se
olikin. Hän joi maidon pohjaan asti. „Hyvä“, sanoo hän.
Kuinka Dina iloitsikaan!

— Hyvä, Swana, hyvä! — ja hän hypähti pystyyn, ta-
putti kämmeniään, sieppasi hinikin käteensä ja lähti juoksemaan.

Ja siitä alkain toi hän Silin'ille joka päivä warvain mai-
toa. Ja juustoja, joita tatarit tekewät kutunmaidosta ja kui-

vaavat katoilla, kantoi hän jalaa hänelle. Kun isäntä kerran teurasti lampaan, toi hän kappaleen lampaanlihaa hihassaansa, heitti Silin'ille ja juoksi pois.

Oli kerran ankara ukkos-ilma, ja satoi kuin saavista kaataen. Ja kaikki joet samentuivat. Missä oli notko, siellä oli wettä kolmen arsinan leveydeltä, wieritellen kiviä. Kaikkialla juoksimat purot, ja nuoret kajahtelivat. Kun ukkonen kulki ohi, niin kaikkialla pitkin kylää juoksimat purot. Silin pyysi isännältä wetshen, näversi telan, teki siivet rattaaseen ja nuku kumpaisellekin puolelle ratasta.

Tytöt toivat hänelle lumppuja, hän puetti nuket: toisen — ukoksi, toisen akaksi; kiinnitti ne lujaan ja pani rattaan puron päälle. Katas pyörii, ja nuket hyppimään.

Koko kylä kokoontui: pojat, tytöt, akat ja miehet tulivat, sanoen kieltä lipahuttamalla:

— Hei, wenäläinen! hei, Zwana!

Abdul'alla oli rikkiäinen wenäläinen kello. Hän kutsui Silin'in sitä katsomaan, kieltään lipahuttaen. Silin sanoo: „Munappas tänne niin korjaan“.

Hän otti kellon, hajotti sen pienellä wetshellä eri osiin; koki jälleen ja antoi isännälle. Kello kävi.

Isäntä riemuitsi, toi hänelle wanhan repaleisen ihokkaansa, lahjoittaen sen hänelle. Mitäs muuta kuin otti, kelpasihän se johonkin, waikkei muuksi, niin peitteeksi yöllä.

Siiitä alkain lewisi Silin'istä maine, että hän oli mestari. Hänen tykönsä tultiin kaukaisista kylistä: Kuka toi pysäynsä lukon tai pistoolinsa laitettavaksi, kuka kellonsa. Isäntä antoi hänelle tarwetalut: atulat, fairat ja wiilat.

Silin rupefi vähän ymmärtämään heidän kieltään. Ja toiset tatarit tottuivat häneen, — kun tarwitšivat niin huusivat: „Zwana, Zwana!“ waan toiset katsoivat karsaasti häneen kuin petoon.

Bunapartainen tatar ei rakastanut Silin'iä. Nähdessään hänet, murisee ja kääntyy pois, tai haukkuu. Heillä oli vielä

muuan ukko. Hän ei asunut kylässä, vaan tuli aina nuoren juurelta. Silin näki hänet vaan silloin, kun hän meni moskeaa Jumalaa rukoilemaan. Hän oli wartaloltaan vähäinen, hänen lakkinsa päällä on valkoinen, pesty pyyhkinä, partansa ja viiksenjä ovat kerityt, — valkoiset kuin untuvat, sekä kaswonja ryppyiset ja punaiset kuin tiili. Nenänsä on käyrä kuin haukan ja silmänsä harmaat, kiukkuiset, eikä hänellä ole muita hampaita kuin kaksi kulmahammasta. Hän kulki usein turbaani päässä, nojaten keppiinsä, ja wiskui kuin susi ympärilleen. Kun hän huomasi Silin'in, kähisi hän ja kääntyi pois.

Silin meni kerran nuoren juurelle katsomaan, missä ukko asui. Hän meni polkua alaspäin, näkee puutarhan, kiviaidan; aidan takaa kirjikka- ja persikkapuut, mökkipahasen laakeine kattoineen. Hän meni lähemmäksi, näkee oljista punotut mehiläispevät ja mehiläisten lentävän, surwowan. Ja ukko on polwillaan, löpöttäen jotakin pesän wieresjä. Silin nousi vähän ylemmäs katsomaan, mutta jalkapultti kalahti. Ukko wikkasi taakseen, näytti waikeroiwan, sieppasi pistoolin wyöltään ja laukasi Silin'iin. Töin tuskin ennätti hän päästä kiven taakse piiloon.

Ukko tuli kantelemaan ijännälle. Zfäntä kutsui Silin'in luokseen, nauraa ja kysyee:

— Miksi menit ukon luo?

— Minä, — sanoo Silin, — en tehnyt mitään pahaa hänelle. Minä halusin nähdä missä hän asui.

Zfäntä kertoi ukolle.

Mutta ukko suuttuu, kähisee, löpöttää jotakin, pisti kulmahampaansa ulos, wiittaa käsillään Silin'iin päin.

Silin ei ymmärtänyt kaikkia, vaan sen werran hän ymmärksi, että ukko kääsee ijäntää tappamaan wenäläiset eikä pitämään kylässä. Ukko lähti.

Silin alkoi kysellä ijännältä, mikä ukko se oli. Zfäntä sanoo:

— Se on mahtawa mies! Hän oli ennen reipas nuorukainen, tappoi paljo wenäläisiä, ja hän oli rikas. Hänellä on

ollut kolme waimoa ja kahdeksan poikaa. Raiitti asuiwat jamasja kylässä. Wenäläijet tuliwat, häwittiwät kylän ja tappoiwat seitsemän poikaa. Uksi poika jäi ja antautui wenäläisille. Ukko meni ja antautui itsekin wenäläisille. Hän oleskeli heidän luonaan kolme kuukautta, löysi siellä poikansa, surmasi hänet omalla kädellään ja tartasi.

Siitä lähtein lakkasi hän käymästä jotaa, lähti Mekkaan Jumalaa rukoilemaan. Siitä alkain on hänellä turbaani. Sitä joka on ollut Mekasja, nimitetään pyhiinwaeltajaksi, ja pitää turbaania päässä. Hän ei rakasta teikäläisiä. Hän käski surmata sinut, mutta minä en voi surmata, sillä minä olen antanut sinusta rahaa, ja minä olen rakastanut sinua; minä en ottanut sinua tappaakseni; tustinpa päästäisin sinut wapaaksi-kaan, ellen olisi luvannut. — Nauraa ja hokee wenäjäksi: „Sinun, Zwana, on hyvä olla, — minun, Abdullin, on hyvä olla!“

IV.

Niin eleli Silin kuukauden. Päivällä kulkee hän pitkin kylää tai tekee käsitöitä, waan kun yö tulee, ja tyyntyy kylä, niin hän — kaiwaa wajasnaan. Waikaa oli kaiwaa kivistä, mutta hän kihnutti wiilalla kivet ja siten sai kaiwetuksi seinän alle läwen, josta sopiwaan aikaan sopi ryömiä läpi. „Kunpa main tietäisin“, arwelee hän, „mille taholle menisin. Mutta tatarit eiwät sano kellekään“.

Hän walitsi ajan, kun ijäntä ratjasti pois; sitte lähti hän päivällisten jälkeen kylän taakse, wuorelle, — alkoi sieltä katjella seutua. Ijäntä oli lähtiesjään käskenyt pojan kulkemaan Silin'in perässä, ja tarkasti wahtimaan. Poika juoksee Silin'in perässä, huutaen:

— Älä mene! Ijä kielsi. Kutsun heti paikalla ihmisiä! Silin rupefi häntä hywittelemään.

— En minä. — Janoo hän, — kauwas mene, — nousen

ainoastaan tuolle vuorelle. Tule mukaani, en minä pultit jaloijsa pääse karhuun, minä teen sinulle huomenna jousipöpsyn ja nuolet.

Hän jai pojan fuostumaan. He menivät vuorelle katselemaan — ei karvas, pultit kun ovat jalassa, mutta pannen kaikki voimansa liikkeelle, pääsi kun pääsikin vuorelle. Silin istutui, alkoi tähystellä seutua. Etelään päin wajaista on notko, jossa käyskentelee karjalauma, ja toinen kylä nähyy alangolla. Kylästä alkaa toinen wuori, vielä jyrkempi; mutta sen wuoren takana on vielä wuori. Wuorien wälistä siintää metsä, ja sitte vielä kohoaa wuoria, — toinen toistaan korkeampia. Mutta kaikkien ylempänä, walkeisina kuin jokeri, ovat lumen peittämät wuoret. Ja yfsi lumiwuorista on lakkina muita korkeammalla. Jos nousee tai laskeutuu, niin yhä samallaisia wuoria, siellä täällä tuprusi sawu wuorenkoloissa sijaitsewista kylistä. „No“, arwelee hän, „tämä kaikki on heidän puoltaan“. Hän alkoi sitte katsella wenäläijelle puolelle: jalkain alla joki, oma kylä, puutarha sen ympärillä. Joen reunalla nähyy istuwan akkaja kuin nukkeja waatteita wiruttelemassa. Kylän takana on wähän alempi wuori ja sen yli nähyy vielä kaksi wuorta, metsän peittäminä; waan näitten kahden wuorten wälistä siintää tasanko, ja kaukana, kaukana tasangolla, lewiää ikäänkuin sawu. Silin alkoi muistaa, kun hän kotona linnoituksessa oli, mistä aurinko nousee ja mihin laskee. Hänelle selwiää, että juuri tuossa laakiossa on linnoituksemme. Innonne, noitten kahden wuoren wäliin, on paettava.

Aurinko alkoi laskeutua. Lumiwuoret muuttuivat walkeisista — tulipunaisiksi; lumettomat wuoret pimentyiwät, notkoista nousi höyry, ja juuri se laakso, missä linnoituksemme täntyi olla, hehkui kuin tulesja, auringon laskeissa. Silin rupesi silmäilemään, — on, laakiossa on jotakin sawun näköistä. Hän siis arwelee, että se on juuri — wenäläinen linnoitus.

Alkoi olla jo myöhäinen. Hän kuulee mullan (muhamedilais-pappi) huutawan. Karjalaumaa ajetaan, — lehmät am-

muvat. Poika hoee yhtämittaa „menkäämme“, mutta Silin ei tahdo lähteä.

He palasivat kottin.

„No“, arvelee Silin, „nyt tunnen seudun ja tiedän mihin karata“.

Hän aikoi karata samana yönä. Nöt olivat pimeät, kuu kun oli pienentynyt. Onnettomuudeksi — palasivat tatarit illalla. Ja tulivat tavallisesti iloisina, ajaen karjalaumaa edellään. Mutta tällä kertaa he eivät ajaneet mitään, vaan toivat satulasja surmatun tatarin, punapartaisen veljensä. He ratsastivat vihaisina, kokoontuivat kaikki häntä hautamaan. Silinkin lähti katsomaan. Kuollut käärittiin linakankaaseen, ei viety hautaan, vaan kannettiin plataanipuitten alle kylän taakse ja laskettiin ruoholle. Mulla tuli, ukot kokoontuivat, sitoivat pyyhkiänsä laffeihin, riisuivat jalastaan, istuutuivat rinnan kantapäilleen kuolleen eteen.

Mulla istui etummaisena, hänen takanaan kolme ukkoa rinnan turbaanit päässä ja näitten takana vielä tataria. Istuuttuaan painoivat päänsä alas ja ovat waiti. Mulla nosti päänsä janoen:

— Alla! (Se merkitsee Jumala). — Hän janoi ainoastaan tämän yhden sanan, ja taas painoivat he päänsä alas sekä olivat kauvan waiti, istuen jäsentään järkähtämättä. Sitte taas nosti mulla päänsä.

— Alla! ja kaikki toistivat sanan „Alla“ sekä olivat taas waiti. Kuollut makuu ruohostolla värähtämättä, ja he istuvat kuin kuolleet. Ei ykkiskään liikkahda. Kuuluu ainoastaan plataanipuitten lehtien jubinaa, tuulen liikkuttamina. Sitte luki Mulla rukouksen, kaikki nousivat seisalleen, nostivat kuolleen käsivarsilleen ja lähtivät häntä kantamaan. He kantoivat sen kuoppaan. Se ei ollut tavallinen kuoppa, vaan se oli maan sisään kaimetun kellarin muotoinen. He ottivat kuolleen kaimeloista ja jaloista kiinni, tainuttivat sen wääräksi, lasivat wa-

rovasti istuvaan asentoon maan alle ja oikasiivat hänen kätensä watsan päälle.

Palwelija hinasi wiheriän fiwen, kuoppa tukittiin kivelä, multaa luotiin wikkellä päälle, tasoitettiin, ja lopuksi pystytettiin wainajalle fiwi. Tallattuaan maan, istuutuivat he uudesta rinnan haudan eteen ja olivat kauwan waiti,

— Alla! Alla! Alla! — huokasiivat he ja nousiivat.

Punapartainen antoi ukolle rahaa, sitte nousi hän, otti ruoskansa, löi kolmasti otsaansa ja lähti kotiin.

Namulla Silin näkee punapartaisen taluttawan tammahewosta kylän taakse, ja hänen peränsään kulkee kolme tataria. Kylän taakse päästyään, riisui punapartainen ihokkaan yltään, kääri hihansa ylös, joitten alta pistiwät wankat kädet esiin, sieppaa wäkipuokon, hioi sitä kowasimella. Tatarit kiskoivat tamman pään glös, punapartainen tuli luo, katkaisi kurkut, kaatoi tamman ja alkoi nylkeä, ratkoen nyrkillään uahkaa selästä. Mat, tytöt tulivat, alkoivat pestä suolia ja sisäpuolta. Sitte tamma palotettiin ja raahattiin tupaan. Ja koko kylä kokoontui punapartaisen luo wainajaa muistelemaan.

Kolme päivää söiwät tamman lihaa, joiwat sahtia ja muisteliwat wainajata. Raikki tatarit olivat kotona. Neljäntenä päivänä näkee Silin heidän kokoontuwan johonkin päivällisille. Hewojet tuottiin, matkalle laittauduttiin ja noin kymmenen miestä lähti ratsastamaan, ja punapartainenkin lähti; ainoastaan Abdul jäi kotia. Kuu oli wast'ikään syntynyt, yöt olivat pimeät.

„No“, arwelee Silin, „nyt pitää paeta“.

Ja hän janoo sen Kostilin'ille. Mutta Kostilin pelkäsi.

— Kuinkasta paeta? Emmehän me tunne tietä.

— Minä tunnen tien.

— Mutta emmehän pääse perille yöllä.

— Eslemme pääse, niin yöwymme metsässä. Olenhan koonnut kakkuja. Miksi istuisit? Hyvä jos lähettäisiwät rahat, waan jos eiwät ole kerinneetkään. Mutta tatarit owat nyt

wihoisjaan siitä, että venäläiset surmasivat heikäläisen. Res-
kustelewat, tahtowat meidät — tappa.

Kostilin mietti, mietti.

— No, menkäämme!

V.

Silin ryömi reikään, kaiwoi reian vähän leveämmäksi, että
Kostilinkin pääsisi siitä; ja he istuwat, — odottawat, että kyl-
lästä tulisi hiljaista.

Mutta kun wäki kylässä oli waiennut, ryömi Silin seinän
alle ja pujahhti ulos. Hän kuiskaa Kostilinnille: „Ryömi!“
Ryömi Kostilinkin, mutta jalkansa sattui kiveen, kolahti. Jän-
nällä oli wahti — kirjawa, wihainen koira; sen nimi oli Ul-
jashin. Silin oli sitä jo edeltäkään ruokkinut. Uljashin kuuli,
alkoi haukkua ja syökyi toisia koiria mukanaan heidän peräänsä.
Silin wihelsi, heitti katon palasen, — Uljashin tunki, heilutti
häntäänsä ja lakkasi haukkunasta.

Jäsentä kuuli ja ufutti mökistä: „Has kiinni! has kiinni,
Uljashin! . . .“

Mutta Silin kynsi Uljashin'in korwantaustoita. Koira on
waitti, hyppää häntä vastaan pystyyn, heiluttaen häntäänsä.

He istuwat nurkan takana. Raikki oli taas hiljaista, kuu-
lui ainoastaan lampaan yksimistä läävästä, ja alhaalla kohisi
wesi, pudotesjaan kiviä vastaan. On pimeä, tähdet owat kor-
kealla taiwaalla, wuoren takaa alkoi punertaa uusi kuu ja nou-
see sakaroinen ylenmäksi. Notkoisja näyttää sumu walkoiselta
kuin maito.

Silin nousi ja janoi towerilleen:

— No, weli, nyt on aika lähteä!

Mutta tuskin olivat he lähteneet, kun kuulewat Mullan
laulawan katolla: „Alla! Besurilla! Jhrahman;“ Se mer-
kitsee kanjan menemistä moskeaan. He istuutuivat jälleen,

piiloutuen seinän alle. Rauwan istuivat he ja odottivat, kunnes kansa meni ohji. Jälleen oli hiljaista.

— No, Jumalan nimesjä!

He tekivät ristimerkin ja lähtivät. He kulkiivat pihan yli jyrkänteen alle joelle, menivät joen yli, kulkiivat notkoa myöten. Se on jakeassa sumussa, ja tähdet tuikkiivat ylhäällä. Silin ottaa tähdistä waaria, minnepäin on mentävä. Sumussa tuntuu viileältä kävellä, mutta saappaat eivät tunnu miellyttäviltä, — lintallaan kun olivat. Silin riisui omanja, nakkasi menemään, kulki paljain jaloin. Hän hyppelee kiveltä kivelle ja tähystelee tähtiä. Kostilin alkoi jäädä jälkeen.

— Käwele hiljempää, — sanoo hän, — kirotut saappaat ovat hieroneet kaikki jalkani.

— Riisu pois sinäkin, niin on helpompi kävellä.

Kostilin käveli paljain jaloin, — wieläkin pahempi: sotki jalkansa tohjoksi kiviin, ja hän jää jäämistään jälkeen. Silin sanoo hänelle:

— Ei se mitään tee, waikka nahka lähtee jaloista, mutta je on pahempi, jos ajavat tafaa ja tappawat.

Kostilin ei puhu mitään, waan käwelee ähisten. He kulkiwat rauwan notkoa myöten. He kuulewat koirain haukkuwan oikealla. Silin pysähtyi, katsoi ympärillään, kōmpi wuorelle, käfillään hapruillen.

— Ai, — sanoo hän, — me olemme erehtyneet, — haukkuwat oikealla. Siellä on wieras kylä, minä näin sen wuorelta, meidän pitää mennä tafaisin ja wajemalle wuoristoon. Siellä pitäisi olla metsää.

Mutta Kostilin sanoo:

— Odota edes wähän, anna wetää henkeä, — jalkani owat yltähoppuun weresjä.

— Kyllä ne, weli, paranewat. Hyppää sinä keweämmiin. Kas näin!

Ja Silin juoksi tafasin, wajemalle, wuoristoon, metsään.

Kostilin jää jäämistään jälkeen ja ähtyy. Silin sihtsee sihtse-
mistään hänelle, mutta itse hän kävelee yhä edelleen.

He nousivat nuorelle. Niin siellä onkin — metsää. He
menivät metsään, — repivät okaisja kaikki viimeijetkin waat-
teenja. He löytävät polun metsässä ja kulkewat sitä myöten.
— „Seis!“ Kuului karioiden kappetta tieltä. He pysähtyi-
vät kuuntelemaan. Kuului kuin hevosen karioiden kappetta ja
taas lakkasi kuulumasta. He lähtivät liikkeelle, taas — kuului
kappetta. He pysähtyivät ja kapse lakkaa. Silin konttasi, kattoo
ja näkee tiellä jonkin seisowan. Onko se hevonen, wai eikö, ja
sen selässä on jotakin ihmeellistä, joka ei ole ihmisen näköinen.
Kuului kuorjausta. „Mitä ihme!“ Silin vihelsi hiljaa, meni
kuin kera tieltä metsään, ja metsä alkoi rystähdellä, — lensi
myrskyn tawoin taittaen oksia.

Kostilin oikein kaatui kauhusta. Muuta Silin nauraa
sanoen:

— Se on hirvi. Kuuletko, kuinka se sarwillaan repii
metsää. Me pelkäämme sitä, ja se pelkää meitä.

He menivät eteenpäin. Taiwaan tulet alkoivat jo jam-
mua, aamu ei ollut enää kaukana. He eivät tiedä, menisi-
wätkö wai eiwätkö. Silin arwelee, että juuri jamaa tietä heitä
wietiin, ja että omaisten luo tulisi noin kymmenen wirstaa,
mutta warmaa merkkiä ei ole, ja yö kun on, niin on waikea
eroittaa. He tulivat aukiolle. Kostilin istuutui ja sanoo:

— Tee tahtoisi, waan minä en tule, sillä minun jaloillani
ei kävellä.

Silin alkoi häntä lohdutella.

— Ei, — sanoo hän, — en tule, en jakja.

Silin suuttui, sylki ja haukkui häntä.

— Minä menen sitte yksin, hyvästi!

Kostilin nousi pystyyn, lähti. He kulkivat noin neljä
wirstaa. Sumu oli metsässä vielä safeampaa, ei nähnyt wä-
hääkään eteenjä, ja tähdet tuskin enää näkyivät. Yht'äkkiä kuu-
lewat he hevosen jalan kappetta edessään. Kuuluu karioiden

iskeminen kiiviin. Silin heittäytyi ratsalleen, alkoi kuumuella forwa maata vasten.

— On kun onkin — tänne meitä kohti tulee ratju.

He juoksimat tieltä pois, istuutuivat pensastoon odottamaan. Silin konttasi tien viereen, katsoo, — tatari ratsastaa, ajaen lehmää edellään, ja hyräilee jotakin itsejseen. Tatari ratsasti ohi. Silin palasi Kostiliniin luo.

— No, Jumala wei ohi, nouse, menkäämme.

Kostilin alkoi nousta ja kaatuu.

— En jaksa, Jumal'awita en jaksa; minulla ei ole voimia.

Kaskas, ajettunut mies hikoili, ja kun hän oli viileän sumun ympäröimänä, ja kun jaloistaan oli nahka lähtenyt niin hän oli aivan herwoton. Silin alkoi voimansa takaa nostaa häntä. Kuinka Kostilin huusikaan:

— Oi, tekee kipeää!

Silin oikein tyrmistyi.

— Mitä hundat? Onhan tatari lähellä, kuulee! — Waan itsejseen arwelee: „Hän on todella heikko, mitä teen hänen kansjaan? Eihän ole soweliaasta jättää toweriaan“.

— No, — janoo hän, — nouse, istu selkääni, — kannan sinua, ellet jaksa enää kävellä.

Hän otti Kostilin'in selkäänsä, tarttui käsillään reisiin, meni tielle, rupeesi raahaamaan.

— Mutta, — janoo hän, — älä pidä kiinni kaulastani, älä Kristuksen tähden! Pidä kiinni olkapäistäni.

Waiteaksi käy Silin'ille, omat jalkansa kun ovat samoin weressä, ja hän oli tappaa itsensä. Hän kumartuu, korjaa, pistää kätensä alle, että Kostilin istuisi ylempänä hänen selänsään, ja kantaa raahustaa häntä pitkin tietä.

Tatari näkyy kuulleen, kun Kostilin huusi. Silin kuulee jonkun ajawan takanapäin, huutawan omalla kielellään. Silin hyppäsi pensastoon. Tatari sieppasi pysähtynsä, laukasi, mutta ei osannut, alkoi waikeroida jotakin omalla kielellään ja laukka si tiehensä.

— No, — sanoo Silin, — menivät tiehensä, weli. Hän kotoo kohta tatareita ajamaan meitä takaa. Ellemme ennätä paeta noin kolmea wirstaa, niin olemme — hukassa. Waan Kostilinnille arwelee: „Wainainen henki, kun otinkaan tämän pölkyn mukaani! Yksin olisin jo aikoja sitten ennättänyt“.

Kostilin sanoo:

— Wene yksin, ei sinun minun tähteni tarwitse joutua hukkaan.

— En mene, ei sowi heittää toweriaan.

Hän nosti hänet jälleen hartioilleen ja lähti. Hän kulki niin noin wirstan. Metsää yhä kestää eikä näy uloskäytävää. Sumu alkoi jo hajota, eikä tähtiä enää näkynyt. Silin ponnisteli ylenmäärin. Hän tuli tien wieressä olewan, kiviällä ympäröidyn lähteen luo. Hän pysähtyi ja laski Kostilin'in selästään maahan.

— Annappas, — sanoo hän, — että wedän henkeäni, juon. Syököämme kakkua. Ei woi olla kaukana.

Tuoksin oli hän paneutunut pitkäkseen lähteen reunalle, kun hän kuulee kawioiden kappetta takaanja. Taas hyppäsivät he oikealle, pensastoon, jyrkänteen alle, ja paneutuivat pitkäkseen.

He kuulewat tatarien äänen, tatarit seisahtuivat juuri sille paikalle, missä he olivat tieltä poikenneet syrjään. He keskustelivat, sitte usuttivat koiriaan. He kuulewat jonkin rapistelewan pensastossa, ja suoraan heitä kohti tulee wieras koira. Se pysähtyi ja alkoi haukkua.

Tataritkin rämpiwät pensastoon — jomoin outoja; sieppasivat heidät kiinni, sitoivat, panivat hewostenja selkään ja lähettiwät wiemään. He ajoivat noin kolme wirstaa. — Heitä vastaan tulee Abdul, ijäntä, kaffi tataria mukanaan. Hän keskusteli jotakin tatarien kansja, antoi karkulaiset panna omien hewostenja selkään ja wei heidät kylään.

Abdul ei enää naura eikä puhu sanaakaan heidän kansjaan.

He tulivat ruskoittaisja kylään ja pysähtyiwät raitille. Kaka-
rat juoksivat sinne, nakkeliwat kiviä, lyöwät ruoskalla, irwistäwät.

Tatarit kerääntyivät piiriin, ja ukko nuoren juurelta tuli. He alkoivat puhella. Silin kuulee heidän istuvan oikeutta siitä, mitä olisi tehtävä heidän kanssaan.

Muutamit sanovat: „Heidät tarvitsee lähettää kauwas nuoristoon“, waan ukko sanoo: „Heidät tarvitsee tappa“. Abdul riitelee ja sanoo: „Minä olen antanut heistä rahaa! Minä tahdon saada heistä lunnaat“. Mutta ukko sanoo: „He eivät mahja mitään, tekewät wain wahinkoa. Ja wenäläisten ruokkiminen on synti. Kun tapetaan, niin sittepä heistä on päästy“.

He hajaantuwat. Isäntä tuli Silin'in luo ja alkoi puhua hänelle:

— Elleiwät, — sanoo hän, — lähetä minulle lunnaita teidän edestänne, niin kahden wiikon kuluttua hutkin teidät pahanpäiväijiksi. Mutta jos aiot vielä karata, tapan sinut kuin koiran. Kirjoita kirje, kirjoita kunnollisesti.

Heille tuotiin paperia, ja he kirjoittiwat kirjeen. Heidän kinttuuhinsa pistettiin pultit, wiettiin moskean taakse. Siellä oli wiiden arsinan sywyinen kuoppa, — ja he pistettiin tähän kuoppaan.

VI.

Elämä käwi heille kokonaan tukalaksi. Pultteja ei otettu heiltä pois eikä laskettu heitä vapaaseen ilmaan. Heille heitettiin sinne leipomatonta taikinaa kuin koirille, ja wettä laskettiin alas hinkisjä. Kuopassa on paha haju ja kostea, ummehtunut ilma. Kostilin sairastui kokonaan, ajettui, ja sai luwalon koko ruumiiseensa. Hän ähtyy tai nukkuu. Silinkin majentui, nähdesfään astain olewan huonolla kannalla, eikä tiedä mitä tehdä.

Hän olisi alkanut kaiwaa, mutta ei sopinut heittää mihinkään multa, ja jos isäntä huomaisi, uhkaisi hän tappa.

Kerran istui hän kuopassa tylyksillään, miettien wapaata elämää, ja hänen on ikävä. Mht'äkkiä putosi fuoraan hänen

polwilleen kaffu, toinenkin, ja kirsikoita putoili. Hän katsoi ylös, ja siellä on — Dina. Dina katsoi häneen, nauroi ja juoksi pois. Silin arvelee: „Eitöhän Dina voisi?“

Hän raivasi kuopasja itselleen vähäijien tilan, kaimoi sawea ja alkoi valmistaa leluja. Hän valmisti ihmisiä, hewosia, koiria, arwellen: „Kun Dina tulee, heitän hänelle“.

Mutta toisena päivänä Dinaa ei kuulunutkaan, ja Silin kuulee hewosten tömistämistä, joitakuita kuin ratfasti ohi, ja tatarit kokoontuivat moskean luo: riitelevät, huutawat ja mainitsewat wenäläisistä. Hän kuulee ukon äänen. Dikein selvästi hän ei erottanut, waan arvasi, että wenäläisiä oli tullut lähelle, ja että tatarit pelkääwät niiden tulewan kylään, eivätkä tiedä mitä tehdä wangeille.

Reskusteltuaan, lähtiwät he. Yht'äkkiä kuulee hän jotain juhinaa ylhäältä. Hän katsoo ja näkee Dinan istuutuneena kyykkyksilleen, polwet päätä ylempänä, yläpuoli ruumista kuopaan päin nojossa, kaulahelyt riippuwat, helisten kuopan suulla. Silmänsä tuikkivat kuin tähtöset. Tyttö sieppasi hihastaan kaffi juustopannukaaffua ja heitti hänelle. Silin otti ja sanoo: „Mitä et ole käynyt isoon aikaan? Minä olen valmistanut sulle leluja. Kas tässä!“ Hän alkoi heitellä Dinalle niitä yhden erältään. Mutta tyttö pudistaa päätään katsomatta. „Ei saa,“ sanoo hän. Dina oli waiti, istui, sanoen: „Zwana, sinua aiotaan tappaa“, osottaen kädellään kaulaansa.

— Kuka aikoo tappaa?

— Isäni, ukot kun waativat. Mutta minun on sinua sääli.

Silin sanoo:

— Jos sinun on minua sääli, niin tuo minulle pitkä seiwäs.

Hän pudistaa päätään merkiksi „en uskalla“. Silin pani kätensä ristiin, rukoillen häntä:

— Dina, ole hyvä! Dina, tuo!

— En uskalla, — sanoo hän, — huomaawat, kaffi owat kotona. — Ja hän lähti pois.

Silin istuu illalla, miettien: „Kuinkahan käynee?“ Hän katselee yhä ylös. Tähdet näkyvät, mutta kuu ei ole vielä nousnut. Mulla huuteli. Raitti wakeni. Silin alkoi jo uinailla, arwellen: „Tyttö pelkää“.

Yh'äkkiä putosi jamea hänen päänsä päälle. Hän wilkasi ylös — pitkä jalko pisti päätään kuopan reunalta ja alkoi lujua alas kuoppaan. Silin riemastui, sieppasi jalkoon kiinni ja weti; jalko on tukewa. Hän oli nähnyt tuon jalon ennen talon katolla. Hän katsoi ylös, tähdet tuikkivat taimaalla, ja juuri kuopan suulla kiiluwat Dinan filmät pimeässä kuin kisan. Hän kumarsti kaswonsa kuopan reunalle ja supisi:

— Zwana, Zwana! pitäen käsiään juunsa edessä waihtolon merkiksi.

— Mitä! — sanoo Silin.

— He matkustiwat kaikki pois, ainoastaan kaikki on kotona.

Silin sanoo:

— No, Kostilin, menkäämme, yrittäkäämme viimeinen kerta; minä autan sinua ylös.

Kostilin ei tahdo kuunnellakaan.

— Ei, — sanoo hän, — minä nähtävästi en täältä enää lähde. Mihin minä menen, woimani kun eiwät ole palanneet?

— No hyvästi siis, älä pidä wihaa. — He huuteliwat toisiaan.

Hän tarttui jalkoon, käski Dinan pitämään kiinni ja alkoi kiwuta ylös. Rahdesti putosi hän alas, pultti kun häiritsti.

Kostilin'in kannattaisja pääsi hän kun pääsikin ylös, Dinakin kun weti kaikkiin woiimin kätönsillään häntä paidasta, nauraen.

Silin otti jalon, sanoen:

— Wie paikalleen, Dina, muuten ätkääwät ja naulaawat sinut kiinni.

Hän raahasi jalkoa, mutta Silin meni wuoren alle, hän ryömi jyrkänteeseen alle, otti terävän kiwen ja alkoi wäätä luffoa irti pultista, mutta luffo on luja — ei mitenkään lähde irti, ja se harmittaa. Hän kuulee jonkun juoksewan wuorelta

alas, keweästi hyppien. Hän arwelee: „Varmaankin on se Dina“. Dina juoksi hänen luoksensa, otti kiwen sanoen:

— Annappas minun koittaa!

Dina laskeutui polwilleen ja alkoi wääntää irti. Waan heikoissa, warpumaisissa käsissä ei ollut noimaa. Hän heitti kiwen menemään ja alkoi itkeä. Silin yritti jälleen luffoa irti, ja Dina istuutui kyykkysilleen hänen wiereensä, pitäen kiinni hänen olkapäästään. Silin wilkasee ympärilleen, näkee wafem-mallaan wuoren takaa pumajien ruskotuksen, kuu kuu nousee. „Ennenkuin kuu“, arwelee hän, „ehtii nousta, tarwitsee minun päästä notkon yli metsään“. Hän nousi ja wiskasi kiwen pois. Täytyy mennä, waikka pultti on jaloissa.

— Hywästi, — sanoo hän, — Dina. Sinua muistan aina.

Dina tarttui häneen kiinni, etsien hänestä sellaista paikkaa, johon sopisi pistää kakkuja. Silin otti kakut.

— Kiitoksia, järkewä tyttö, — sanoo hän. — Kuka sinulle nyt tekee leluja? ja hän silitti tytön päätä.

Dina itki hakeasti, peitti kaswonja käsillään ja lähti juoksemaan wuorelle, hyppien kuin wuohi. Pimeässä wain kuuluu palmikossa olevien helyjen helijeminen sellää wasten.

Silin teki ristinnerkin, otti kiinni pultin luffoon, ettei se kalisi, ja kulki tietä myöten, jalkaansa laahustaen ja yhä tähystellien ruskotusta, missä kuu nousi. Tien hän tunsi. Oli mentävä suoraan eteenpäin noin kahdeksan wirstaa. Oli ehdittävä metsään, ennenkuin kuu kokonaan tulisi näkywiin. Hän meni joen yli, wuoren takana alkoi jo waljeta. Hän kulki pitkin notkoa, yhä tähystellen: Kuuta ei vielä näy. Ruskotus jo waaleni, ja notkon toinen siwu tuli waloisaa waloisammaksi. Wuoren juurelle hiipii warjo, yhä lähentyen häntä.

Silin menee, warjon yhä pysyessä. Hän kiiruheuttaa, mutta kuu vielä yhä nopeammin liikkuu, ja oikealla alkoivat huiput tulla waloisiksi. Kun hän rupesti pääsemään metsään, tuli kuu wuoren takaa näkywiin, — on yltähuppum waloisaa kuin päi-

wällä. Raikki puiden lehdetkin näkyvät. Vuorilla on hiljaista, valoisa, ikäänkuin kaikki olisi kuollut sukupuuttoon. Kuuluu ainoastaan joen lirinää alhaalta.

Hän tuli metsään — ei tukaan osunut näkemään. Silin valitti vähän pimeämmän paikan metsästä ja istuutui huokaamaan.

Huotesfaan söi hän kakkua. Löydettyään kiven, alkoi hän uudestaan koittaa pulttia rikki. Hän pani paraansa, mutta turhaan. Hän nousi ja meni tietä myöten. Hän kulki noin wirstan, ja ponnisteli uuvuksiin asti, — jalkojansa särkee. Hän astuu kymmenkunta askelta ja seisautuu. „Mitäpä tehdä“, arvelee hän, laahustan niin kauan kuin on voimia. Jos istuudun niin en nousekaan. Linnoitukseen asti en pääse; mutta päivän tullessa paneudun maata metsään, ja yöllä taas lähden.

Jö kului. Ainoastaan kaffi tataria osui ratkastamaan, mutta Silin kuuli heidät jo kaukaa ja piiloutui puun taakse.

Kuu alkoi jo waaleta, kaste lasquentui jo maahan, päivä oli lähellä, mutta Silin ei ollut ennättänyt metsän laitaan. — „No, arvelee hän, kun menen vielä kolmekymmentä askelta, poikkean metsään ja istuudun“. Käveltyään 30 askelta, näkee hän metsän loppuvan. Hän meni metsän laitaan — kokonaan valoisa; ja hän näkee kuin kämmenellään edessään aron ja linnoituksen, ja vasemmalla, lähellä vuoren juurta, palawat tulet, sauhu nousee, ja nuotiotulen wieresessä on ihmisiä.

Hän katsoi, näkee pysyjen wälkkyvän, kasakoita, sotamiehiä.

Silin riemastui, kokosi viimeisetkin voimansa ja meni vuoren juurelle. Hän arvelee: „Warjele Jumala, tuolla paljaalla kentällä näkyy tatari ratkastawan.

Tuskin hän oli tätä miettinyt — katso, vasemmalla, kummalla, seisoo kolme tataria, noin kahden kiviheiton päässä. He huomasiwat hänet ja lähtiwät häntä kohden. Hänen sydämensä oikein tyrmistyi. Hän alkoi witttoa kassillään, huusi että henti menosja omalle kansalle:

— Weljet! Päästäkää pulasta! Weljet!

Meikäläiset kuulivat — kasakat laukkaivat häntä kohti.

Kasakat ovat kaukana, mutta tatarit lähellä. Silin kofosi viimeiset voimansa, piti kädellään pultista kiinni, juosten kasa-koita kohti, itseään säästämättä, tehden ristinnerkkiä huutaen:

— Weljet! Weljet! Weljet!

Kasakoita oli noin 15 miestä.

Tatarit pelästivät — ja pääsemättä perille, alkoivat sei-
jahtua.

Ja Silin juoksi kasakkain luo.

Kasakat piirittivät hänet, kysellen, kuka hän on, mikä mies hän on, ja mistä. Mutta Silin ei muista itseään, itkee ja hokee:

— Weljet! Weljet!

Sotamiehet juoksisivat ja piirittivät hänet; kuka antoi lei-
pää, kuka puuroa, kuka viinaa, kuka särki pultin.

Upseerit tunsivat hänet ja weivät linnoitukseen. Sotamie-
het iloitsivat, ja towerit kokoontuivat Silin'in luo.

Silin kertoi kuinka hänen oli käynyt, sanoen:

— Kotiini ajoin matkustaa, naida! Ei, se ei ole nähtä-
västi minun kohtaloni!

Ja hän jäi palvelemaan Kaukasiaan. Mutta Kostilin lu-
nastettiin vasta kuukauden perästä viidellä tuhannella, — tus-
sin elävänä.

Arvo H. Nurmen
Tampere - Kirjasto